

Kielenhuoltoa – kun alettiin tekemään

Riitta Eronen
Tukholma 10.4.2015

Kotus?

- Kotimaisten kielten keskus (2012)
- Tehtävät: kielenhuolto, sanakirjatyö, kielen aineistot
- Suomi ja ruotsi (ei enää vähemmistökieliä)

Kielitoimisto?

- Kotuksessa tehtävä kielen- ja nimistönhuoltotyö sekä nykykielen sanakirjatyö

Kielitoimisto 70-vuotias

Kielitoimisto suosittaa yhä!

Suomen kielen lautakunta

1.6.2012–31.5.2015

professori Minna-Riitta Luukka, puheenjohtaja

lehtori Minna Harmanen

kielenhuolto-osaston johtaja Salli Kankaanpää

professori Kimmo Koskenniemi

professori Jaakko Leino

nimistönsuunnittelija Kaija Mallat

suomentaja Alice Martin

kirjailija, uutispäällikkö Matti Rönkä

Sihteerinä erikoistutkija Sari Maamies

Suomen kielen lautakunta

alkaa tekemään

haltia

luontoinen/luonteinen

vuori : vuorin/vuoren

vuorellinen, vuoreton...

Normipäivä – keskustelua kielenhuollosta 17.4.2015

Helsinki, Tieteiden talo (Suomen kielen lautakunta ja Kotikielen Seura)

Mediatapahtumana kieli

Sanat: *persu; halpuuttaa; hyvinvointikeskus*

Iso suomen kielioppi poistaa pronominin *hän!*”

”Suomen kielen lautakunta poistaa sanan *mies!*”

Englanti: *stroke (aivo- ja verenkiertohäiriöyksikkö)*

Mäntsälä *city* ”Kielen asiantuntijat pöyristyivät”

Mutta kun *alettiin tekemään*, ei millään enää ollut väliä...

Kielikeskusteluja ja -kiistoja

Milloin *essästä* tuli *ässä*? Millaista kiistaa käytiin *kehon ja ruumiin* välillä?

Miksi yhä väitellään nimistä *Viro* ja *Eesti*?

Kuinka *haltia* voitti *haltijan*?

Taru Kolehmainen: Kielenhuollon juurilla. Suomen kielen ohjailun historiaa. SKS 2014.

Kotuksen neuvontapuhelimissa autetaan vuosittain tuhansia kysyjä.

Kysyttyä

- Ebola-tauti, Ebola-virus, Ebola > ~ ebola
- palveluarkkitehtuuri
- ISIS, Isis, IS
- Mäntsälä city ”Kielen asiantuntijat pöyristyivät”
- ruusun nimi (Pohjolan Kuningatar)
- Miksei suomeen voi lisätä sanaa *please*?

Haettiin "arkkitehtuuri" Kielitoimiston sanakirjasta ____
arkkitehtuuri⁵

1. rakennustaide, -taito. *Talonpoikaisarkkitehtuuri. Sisäarkkitehtuuri.*
2. rakennuksen tms. arkkitehtoninen muoto. *Arkkitehtuuriltaan ainutlaatuinen kirkko.*

Kuv. *Romaanin arkkitehtuuri* rakenne.

3. **tietotekn.** järjestelmän rakenne. *Ohjelmistoarkkitehtuuri.*

Kielitoimiston kielioppiopas

luidesi vai luittesi?

öljyn ja sähkön hinta vai hinnat?

Leijonat voitti vai voittivat kultaa?

hypoteeseja vai hypoteesejä?

yliopistossa vai yliopistolla?

He ovat sairaina vai sairaana?

pystyy tekemään vai pystyy tehdä?

hän vai se?

yleiskieli

puhekielisyydet

kuvaluku vai kuvanluku?

joku vai jokin?

rento tyyli

neutraali asiatyyli

He valmistuvat leipuriksi vai leipureiksi?

Paikalla ei ennen ollut käyty vai oltu käyty?

jossa vai missä?

Voinko kirjoittaa: "Ihmettelin, että kukas se siinä"?

Mukana seuraa ohjeet vai solakin vai solakoin?

rumpaleja vai rumpaleita?

Mietin, josko voisin auttaa vai
Mietin, voisinko auttaa?

kukahen vai kukakohan?

Mukana seuraavat ohjeet?

olosuhteista riippuen vai olosuhteiden mukaan?

3

2014

Kielikello

Kieltenhuollon tiedotuslehti • Kestävällä kielellä kirkko

Hyvä hallinto

Termit, nimet ja nimitykset
Ensimmäiset länttäseuranajat

Uutisia, viikoksi-kampania käynnistetty
Kirjoja: Kieltenhuollon joulusta

”Eräät vierassanat taas voidaan hahmottaa kahdella tavalla: joko erillisistä osista syntyneeksi yhdyssanaksi tai yhdistämättömäksi sanaksi. Tällaisia kaksihakmotteisia tapauksia suomen kielen näkökulmasta ovat mm. *barometri*, *hypoteesi* ja *homogeeninen*. Taivutuspäätteen vokaali voidaankin valita niihin joko yhdistämättömän sanan tai yhdyssanan taivutuksen mukaan.”

allergeenisia ~ allergeenisiä
hypoteettista ~ hypoteettistä
ateistisia ~ ateistisiä
ortopedisia ~ ortopedisiä
biometrisia ~ biometrisiä
antiseptista ~ antiseptistä

Haku Kielikellon arkistosta

Hakutulokset hakusanalla "ruotsinsuomi":

- 1/2013 - Suomen kieltä huoltamassa – Ruotsissa
- 2/2011 - Suomen elvytystä Ruotsissa (Verkosta)
- 2/2008 - Kielenhuolto Tukholmassa (Uutisia)
- 3/2007 - Ruotsinsuomalaisen termistön elämää suomessa (Kirjoja)
- 1/1995 - Menneiltä vuosilta

Hakutuloksia:"kääntäminen":

- 4/2013 - Tarvitaanko uudelleenkäännöksiä?
- 3/2009 - Tuhansien tulkkien työmaa (Kieli työssä)
- 2/2009 - Ohjelmatekstitys: puheesta kirjoitusta(Kieli työssä)
- 4/2008 - Seurasaaresta Team Islandiksi? (Näkökulma)
- 4/2008 - Taitava suomentaja kertoo työtavoistaan (Kirjoja)
- 2/2008 - Länsirintamalta vaikka mitä uutta (Anglismeja)
- 2/2007 - Suomentajana Ylessä – ei hullumpi ammatti (Kieli työssä)
- 1/2007 - Haasteena keittokirjat ja ruokalistat(Kieli työssä)
- 4/2005 - Käännössuomi ja supisuomi (Kirjoja)
- 2/2004 - Macbeth ja Ruunulinna. Paljaasta suomennoksesta mukaelmaan --
- 4/2003 - ”Selkeyttä vain” – EU-kieleen
- 4/2002 - Suomentaja retkellä kieleen(Kieli työssä)
- 2/2002 - Aku Ankassa puhutaan harkitun hulvattomasti (Kieli työssä)
- 1/2000 - Englanti tunkee oikeinkirjoitukseenkin (Kysyttyä)
- 1/1999 - Jouluevankeliumin Quirinius (Lukijoilta)
- 1/1998 - Kierrä kirjakielen mutkat, jos käännät murteelle
- 3/1995 - Puhutaanko eurokodeissa eurokodeista? (Lukijoilta)
- 4/1994 - Ulkomaisten rakennusten nimet suomenkielisessä tekstissä

Tietoa virkakielestä

Hyvän virkakielen toimintaohjelmaa

www.kotus.fi/index.phtml?s=4912

Toimintaohjelman huoneentaulut virkakielen parantamiseksi

www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2014/hyva_virkakieli.html

Avoin hallinto -hankkeen sivut

www.avoinhallinto.fi

Kotimaisten kielten keskuksen virkakielisivut

www.kotus.fi/virkakieli

Kuntaliiton selkeän kielen sivut

www.selkeakieli.fi

Virkakielikampanjan sivut

www.virkakielikampanja.fi

Selkeää on
kaunista.

www.kotus.fi

Verkkosivu-uudistus

Kielitoimiston ohjepankki

[Palvelun käyttöohje](#)[Etusivu](#) > [Sana](#) > [Yhdyssanat](#)

Selaa aiheita

1-20 / 35 ohjetta

[Seuraava >](#)[Merkit, numerot ja lyhenteet >](#)[Nimet >](#)[Sana >](#)[Yhdyssanat](#)[Alkukirjain](#)[Taivutus](#)[Vierassanat](#)[Ääntö- ja kirjoitusasu](#)[Omistusliitteet](#)[Verbit](#)[Adjektiivit](#)[Hakaniementori: yhteen vai erilleen?](#)[Kirkkojen nimet: yhteen vai erilleen?](#)[Nimien taivutus: adjektiivialkuiset nimet \(Isotaloa, Mustassameressä\)](#)[Paikannimet: yhteen kirjoitettavat](#)[Vanhakaupunki, vanhakaupunki vai vanha kaupunki?](#)[Yhdysmerkki](#)[Yhdysmerkki rinnasteisten osien välissä: parturi-kampaamo](#)[Yhdysmerkki sanaliiton sisältävissä yhdyssanoissa: avaimet käteen -sopimus](#)[Yhdysmerkki toistamatta jätetyn sanan tilalla: aamu- ja iltavuoro](#)

Etsitkö tätä?

[Yhteen vai erilleen?](#)[Isolla vai pienellä?](#)[Mihin pilkku?](#)[Mikä lyhenne?](#)

Katsotuimmat ohjeet

[Pilkku](#)[Paikannimet: yhteen kirjoitettavat](#)[Yhdyssana vai ei?](#)[Verbi yksikössä tai monikossa: verbin edellä monikkomuotoinen sana \(allergiat, Leijonat\)](#)

[Palvelun käyttöohje](#)[Etusivu](#) > [Haku: suomi](#)

Tarkenna hakua

[Yhdyssanat](#)

1

[Alkukirjain](#)

1

[Paikannimet](#)

1

[Asukkaiden ja kielten nimitykset](#)

1

[Palaa etusivulle](#)

3 ohjetta

[Yhdyssana vai ei: suomen kieli, suomenkielinen](#)

Kun kielen nimi (esim. *suomi*) esiintyy sanan *kieli* kanssa, sanat kirjoitetaan erilleen: *suomen kieli*. Kokonaisuus muodostaa kyllä kiinteän yhdistelmän, mutta erilleen kirjoittaminen on...

[Alkukirjain paikannimissä](#)

Paikannimet, esimerkiksi maiden, kaupunkien, kylien ja katujen sekä merien ja järvien nimet, kirjoitetaan isolla alkukirjaimella: Suomi, Kemi, Impivaara Keskuspuisto, Vuorikatu Perämeri...

[Kielten nimitykset](#)

Kielten nimitykset kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella: suomi, suomen kieli ruotsi katalaani esperanto

Kielitoimiston sanakirja

[suomi](#)

Nimiluettelot

[Maiden nimet seitsemällä kielellä: Suomi](#)[Svenska ortnamn i Finland: Suomi](#)[Sukunimien taivutus: Suomi](#)